

Presentaties RES coördinatoren dag 2 april 2019

Leeswijzer

Op 2 april 2019 was in Utrecht de tweede RES Coördinatoren dag van dit jaar. De presentaties van deze dag vind je in dit document. Heb je vragen over een of meer presentaties? Laat het ons dan weten.

We hebben ook verslag gemaakt van wat er in de verschillende sessies is besproken, bediscussieerd en afgesproken. Deze verslagen zijn we nog aan het afronden en sturen in de week van 15 april op.

Inhoudsopgave dag

Ochtendprogramma

- Onderdeel 1: Plenaire aftrap
- Onderdeel 2: Monitoring RES, Rol PBL
- Onderdeel 3: Systeemefficiëntie
- Onderdeel 4: Procesinrichting en participatie (geen presentatie)
- Onderdeel 5: Kwantitatieve opgave

Middagprogramma

- Onderdeel 6: Inzet regionale analysekaarten
- Onderdeel 7: Gebruik Rijksgronden in RES
- Onderdeel 8: Regio-ondersteuning vanuit het NP RES
- Onderdeel 9: Kansen en belemmeringen (geen presentatie)
- Onderdeel 10: Milieu-effect-rapportage en de RES

RES

2 April 2019
Muntgebouw Utrecht

coördinatoren dag

Rijksoverheid

Inter provinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Opening

Opening door Jesse Wiltink

- Welkom
- Programma

Rijksoverheid

Inter provinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Programma

10.00 uur Start plenair programma

10.30 uur Blok 1

11.15 uur Ochtendpauze

11.30 uur Blok 2

12.15 uur Q&A

12.45 uur Lunch per landsdeel

13.30 uur Blok 3

14.30 uur Middagpauze

14.45 uur Blok 4

15.45 uur Plenaire afsluiting

16.15 uur RES Markt overloop in borrel

17.15 uur Einde dag

Rijksoverheid

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Update

Toelichting door
Pieterjan van der Hulst

Rijksoverheid

Inter provinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Update

- Nationaal programma RES
- Klimaatakkoord
- Programmaplan
- Verdeelsystematiek
- Verdeling budget
- Afwegingskaders & ochtendprogramma

Rijksoverheid

Inter provinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Methode

- Basisbedrag
- Overheidseenheden
- Inwoneraantal
- Cap

Rijksoverheid

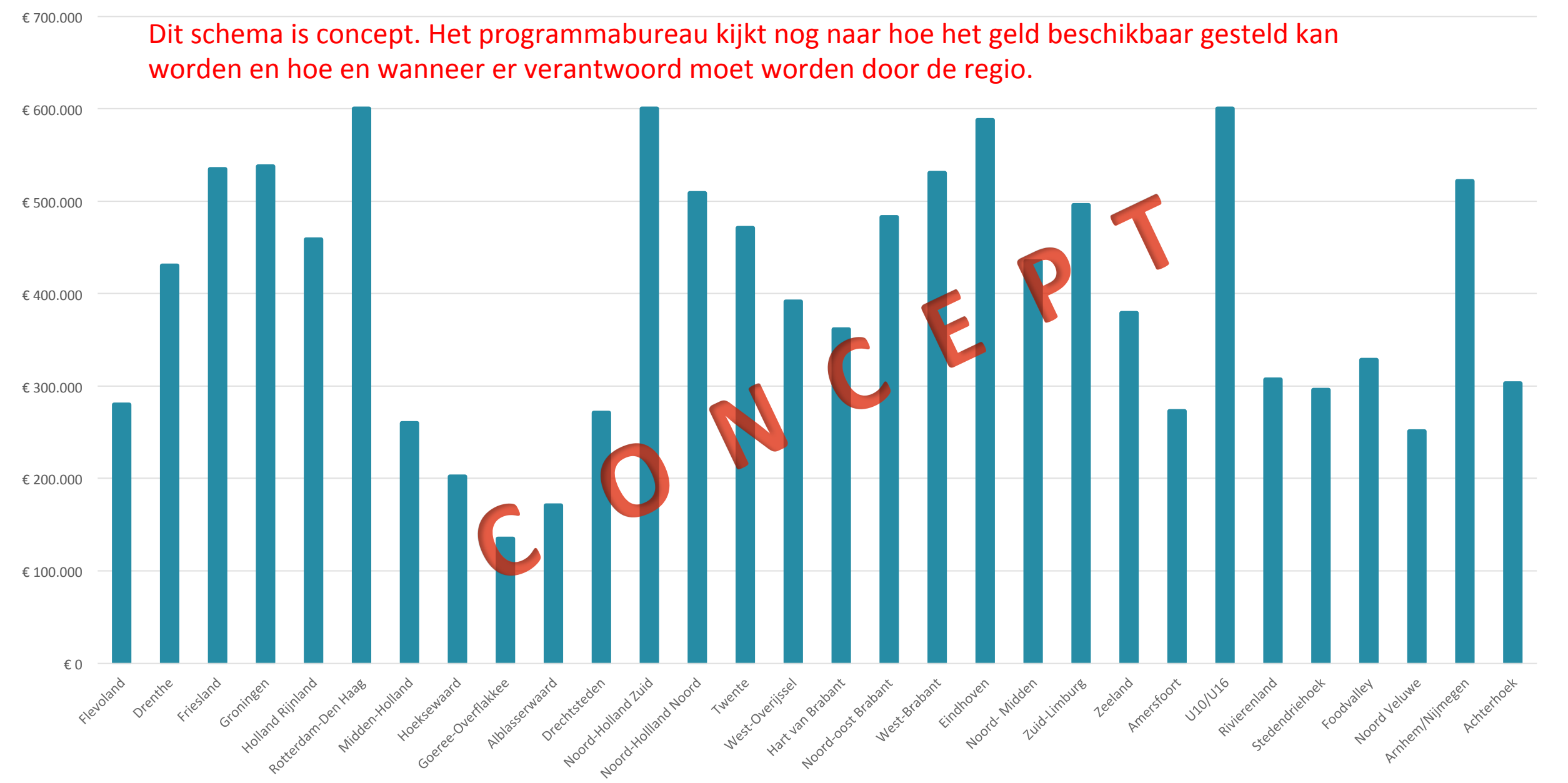

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Dit schema is concept. Het programmabureau kijkt nog naar hoe het geld beschikbaar gesteld kan worden en hoe en wanneer er verantwoord moet worden door de regio.

Rijksoverheid

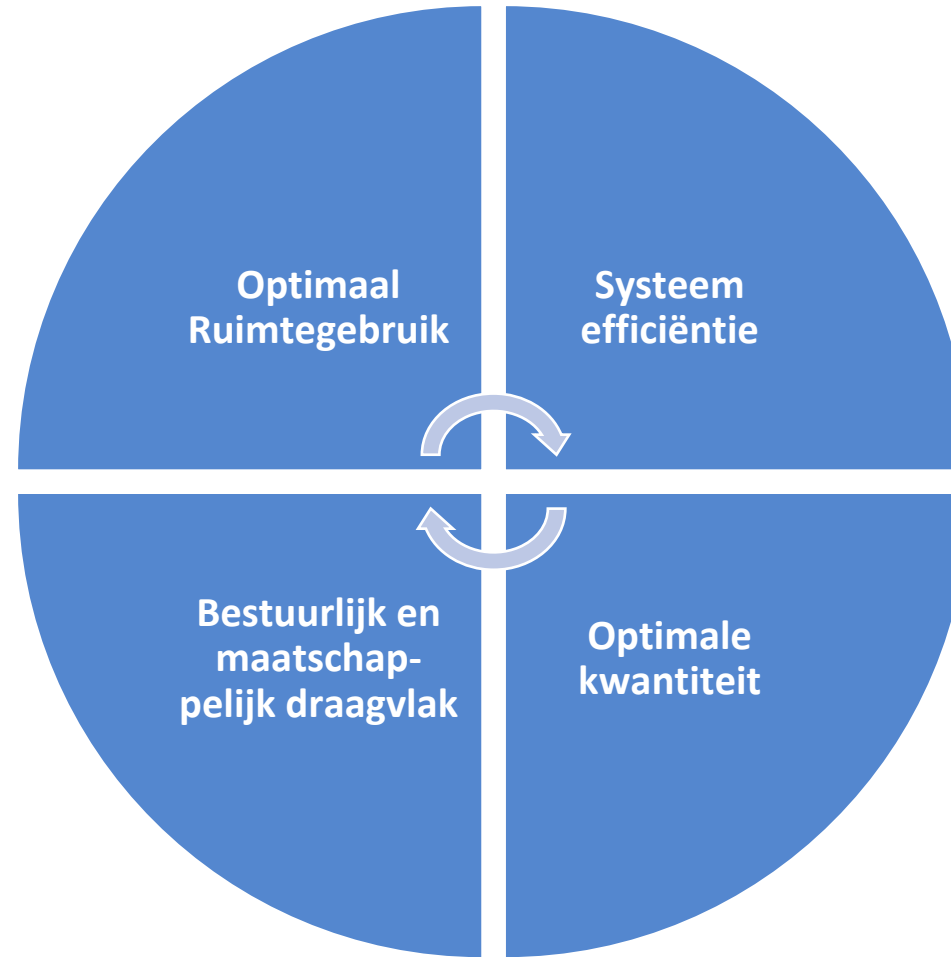

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

RES afwegingskaders. Deze worden nog verder uitgewerkt

Start Blok 1

W1 Ruimtelijke principes

Oranjezaal

W2 Systeemefficiëntie

Verbindingsruimte

W3 Procesinrichting & participatie

Brouwerskamer

W4 Kwantitatieve opgave

Dealingroom

Rijksoverheid

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Het Q&A- panel

- Pieterjan van der Hulst
- Marjon Bosman
- Sandra Kessels
- Nicky Struijker Boudier

Rijksoverheid

Inter provinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Q&A: ingezonden vragen

1. Tijdspad
2. Stakeholders
3. Communicatie
4. Afstemmen en verbinden
5. Vragen uit de zaal

Rijksoverheid

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Q&A: ingezonden vragen

1. Tijdspad

„Het klimaatakkoord wordt hopelijk binnenkort getekend. Wat wordt als tijdspad aangehouden voor de RES?”

Q&A: ingezonden vragen

2. Stakeholders

„Hoe kunnen regio's omgaan met de betrokkenheid van stakeholders op verschillende schaalniveaus?”

Rijksoverheid

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Q&A: ingezonden vragen

3. Communicatie

„Hoe gaat het aanbod van het Nationaal Programma eruit zien op het gebied van communicatie?”

Welke middelen kunnen we verwachten?”

Rijksoverheid

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Q&A: ingezonden vragen

4. Afstemmen en verbinden

„Hoe kan een regio ervoor zorgen dat de RES goed aansluit op andere programma's, zoals de omgevingsvisie?“

Rijksoverheid

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Q&A: ingezonden vragen

5. Vragen uit de zaal

Brandt los!

Rijksoverheid

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Middagprogramma

Blok 3

W5 Hoe kan ik de regionale analysekaarten inzetten?	Productieruimte
W6 Gebruik van Rijksgronden in de RES	Oranjezaal
W7 Welke regio-ondersteuning biedt het NP RES?	Brouwerskamer
W8 Welke kansen & belemmeringen ziet u in het proces?	Dealingroom
W9 Milieu-effect-rapportage en de RES	Verbindingsruimte

Blok 4

W5 Hoe kan ik de regionale analysekaarten inzetten?	Productieruimte
W6 Napraten over Rijksgronden	Oranjezaal
W7 Welke regio-ondersteuning biedt het NP RES?	Brouwerskamer
W8 Welke kansen & belemmeringen ziet u in het proces?	Dealingroom
W9 Welke kansen & belemmeringen ziet u in het proces?	Verbindingsruimte

Rijksoverheid

Inter provinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Lunch

We hanteren de volgende verdeling:

Noord

Midden

Zuid

Rijksoverheid

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Welkom terug

De zojuist door Nicky genoemde LinkedIn groep:

**Landelijk Communicatie
Netwerk Klimaat**

... en onze eigen LinkedIn groep:

**Regionale Energiestrategie-
Community**

Rijksoverheid

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Mentimeter

Mentimeter door Jesse Wiltink

www.menti.com

Code: 596173

Rijksoverheid

Inter provinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Afsluiting

Afsluiting door Mariëlle Hetem

Rijksoverheid

Inter provinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

RES

2 April 2019
Muntgebouw Utrecht

coördinatorrendag

Tot 11 juni!

Rijksoverheid

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Planbureau voor de Leefomgeving

Monitoring RES

De rol van het PBL

2 april 2019; Jan Matthijsen

Regionale Energie Strategie

- Uitwerking van Klimaatakkoorden
 - 35 TWh hernieuwbaar op land (>15 kW)
 - Afstemming vraag en aanbod warmtevoorziening GO
- Manier om gezamenlijk keuzes te maken voor:
 - opwek duurzame elektriciteit,
 - warmtetransitie gebouwde omgeving
 - opslag en energie-infrastructuur
- Geen regiodoelen voor industrie, landbouw en mobiliteit
- Wel bijvoorkeur integrale visie voor energietransitie in regio

de regio: deel van het geheel

- Schaalniveaus:

– Mondiaal	-> NDC	<- 'Parijs' 2015
– Europees	-> INEK	<- EU 2030 doelen
– Nationaal	-> Klimaatakkoord	<- Regeerakkoord
> Regionaal	-> RES	
> Gemeentelijk	-> warmtevisies	

- Bottom-up benadering heeft voor- en nadelen:

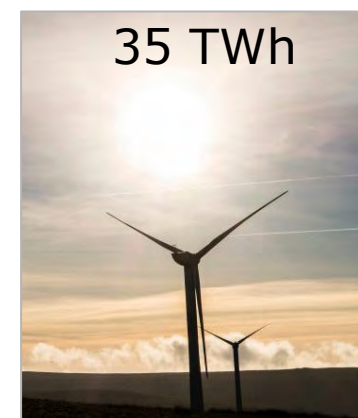
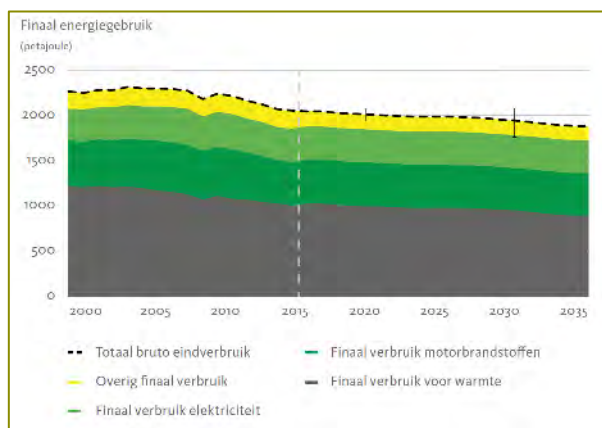
(+) Keuzes obv locale betrokkenheid

(-) Wat als het allemaal wat minder gaat?

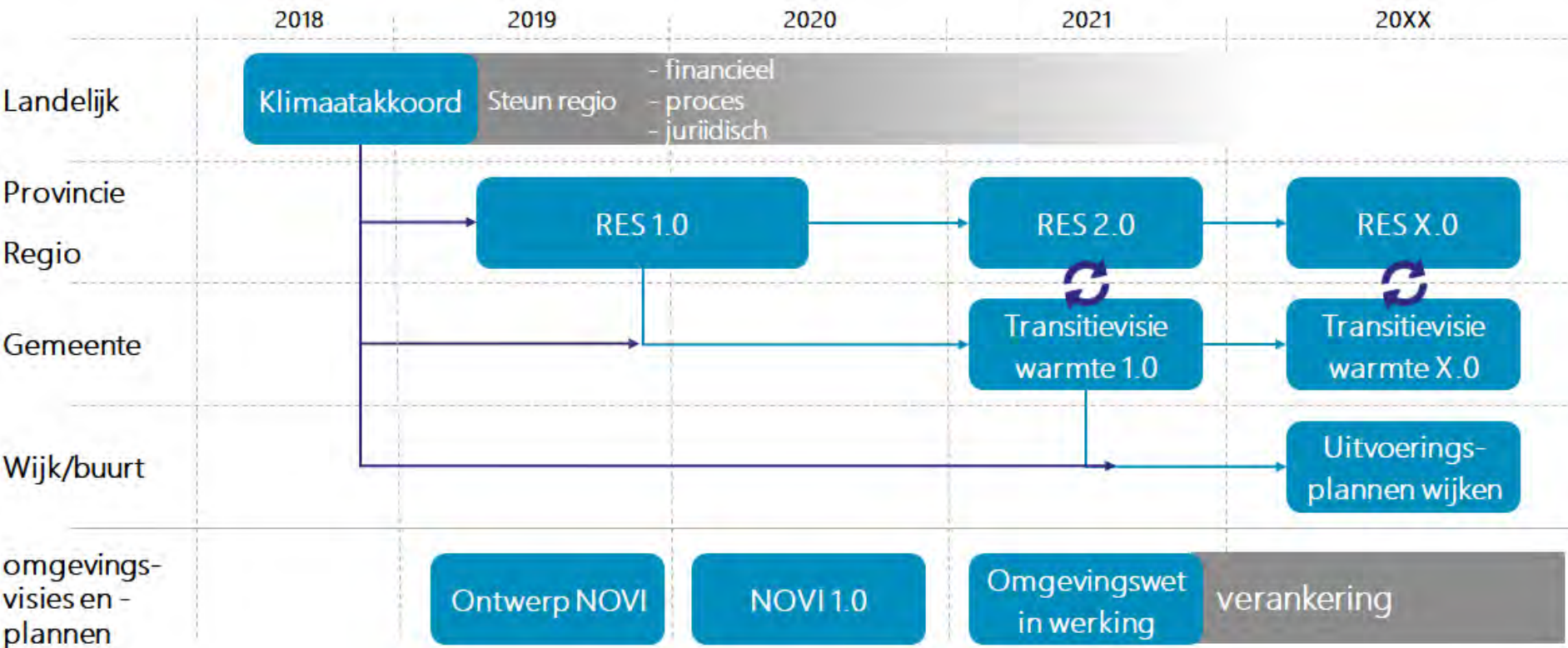
Rol van het PBL

- Klimaat en Energieverkenning (KEV) met regio-hoofdstuk
- Leidraad startanalyse per buurt (Vesta-MAIS)
 - voor gemeentelijke warmtetransitievisies
- Monitoring RES

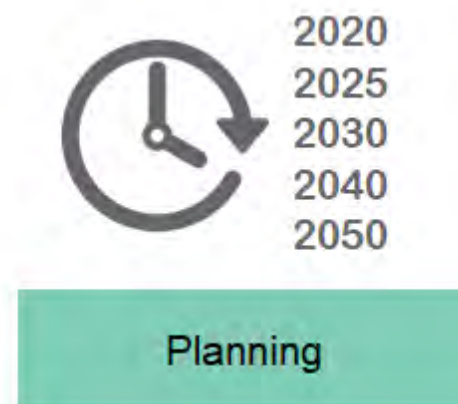

Timing

Welke informatie van regio voor PBL?

- Vermogen wind en zon (EAK; KA; ...)
- Voortgang uitvoering (proces)
- Opzet in samenwerking met Netbeheer-NL

Welke informatie van regio voor NBNL?

Energievraag
en -aanbod

Ruimtelijke
duiding / locaties

2020
2025
2030
2040
2050

Planning

- Energie-infrastructuur een RES-randvoorwaarde

Werk in uitvoering

- Regio's aan de slag
- RES format en register opzetten
- Omgevingsvisies maken (NOVI, ...)
- RES monitoringssystematiek uitwerken
- Informatievoorziening op orde maken (VIVET)
- Energie-infrastructuur van de toekomst verkennen
- Leidraad transitievisie warmte opleveren (Vesta-MAIS)

**Dank voor jullie aandacht ...
vragen?**

System efficiëntie

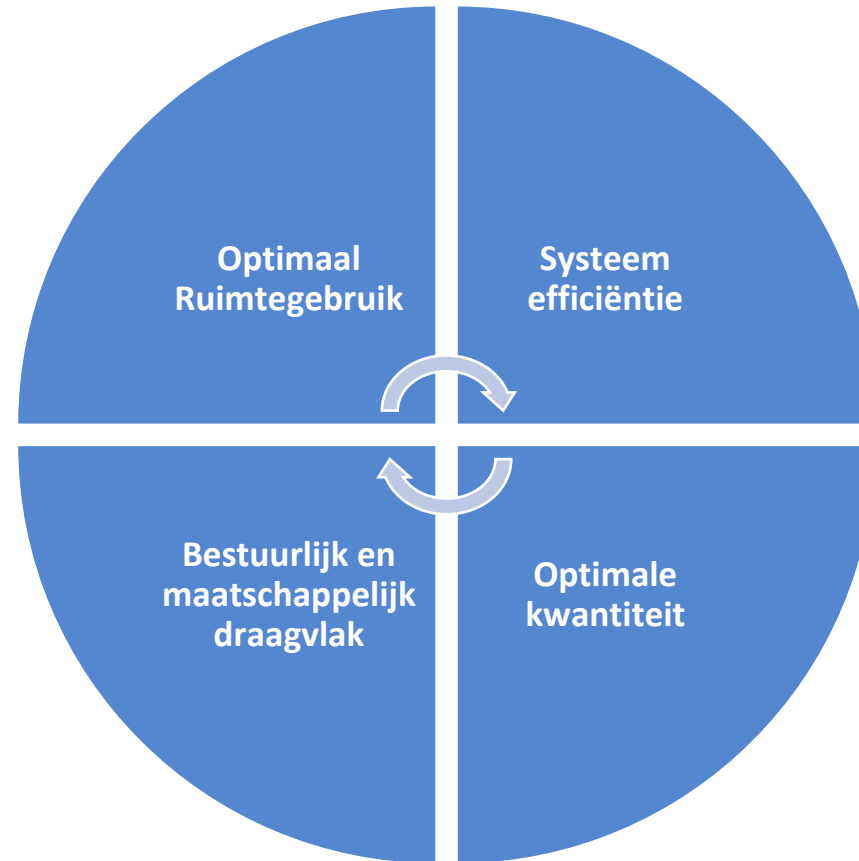
NPRES, Bijeenkomst voor RES coördinatoren

2 april, Utrecht

Inleiding

Systeem efficiëntie en RES

RES afwegingskaders, deze worden nog verder uitgewerkt

Het vertrekpunt

Historie

Elektriciteit

eind 19e eeuw

Installatiebedrijven ontwikkelen eerste kleine elektriciteitsnetten en centrales voor openbare verlichting en fabrieken.

begin 20e eeuw

Gemeenten worden actief en elektriciteitsverbruik groeit snel.

Waar aan particuliere initiatieven leidt tot grote verschillen in tarieven en kwaliteit. De landelijke overheid grijpt in en er komen grote gemeentelijke en provinciale elektriciteitsbedrijven.

jaren '80 '90

Fusies gemeentelijke en provinciale elektriciteitsbedrijven.

20e en 21e eeuw

Doordat netten lokaal en los van elkaar zijn ontstaan, kunnen spanningsniveaus en terminologie van netbeheerders verschillen.

Gas

begin 19e eeuw

Eerste gasfabrieken en -netten voor openbare verlichting en verwarming.

half 19e eeuw

Gemeenten (vooral grote steden) bouwen gasfabrieken voor stadsgas. Dit gas bestaat onder andere uit waterstof. Deze fabrieken blijven tot na de 2de wereldoorlog in bedrijf.

vanaf 1948

Nadat vanaf 1948 in Drenthe en Overijssel gas wordt gevonden, stoppen de gemeentelijke gasbedrijven hun productie en wordt de focus verlegd naar distributie. Dorpen en landelijk gebied hebben dan vaak nog geen gas.

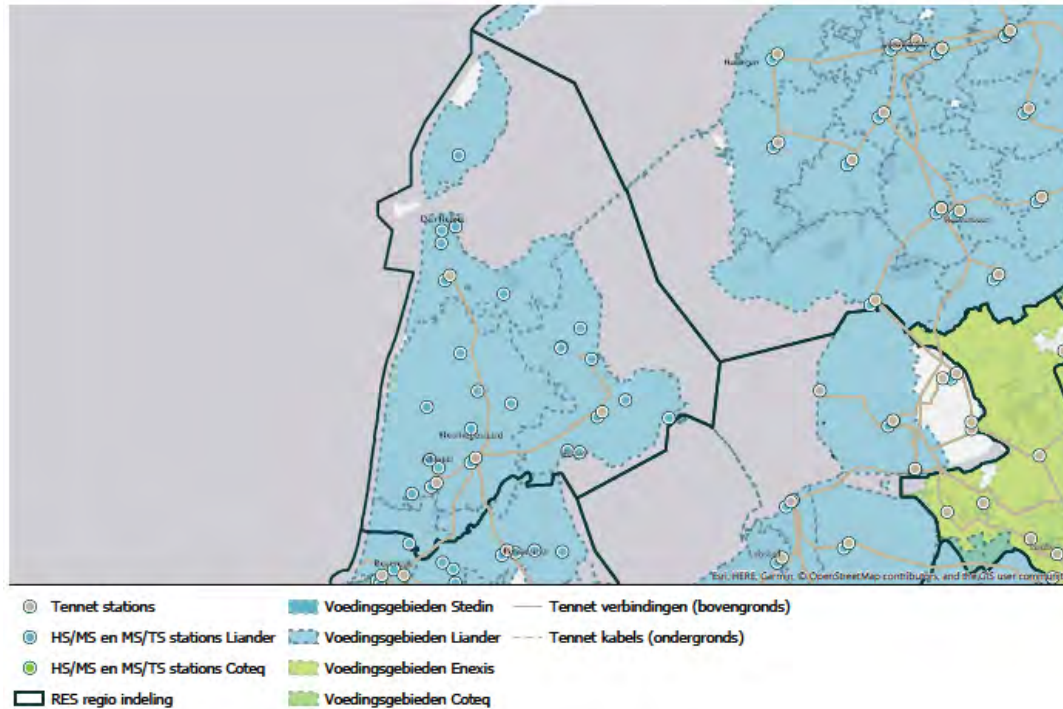
vanaf 1959

De vondst van de gasbel in Slochteren (Groningen) in 1959 leidt tot distributie in heel Nederland. Losse netten worden aan elkaar gekoppeld. Hierdoor zijn er nog veel verschillen in bijvoorbeeld drukniveaus van de gasnetten.

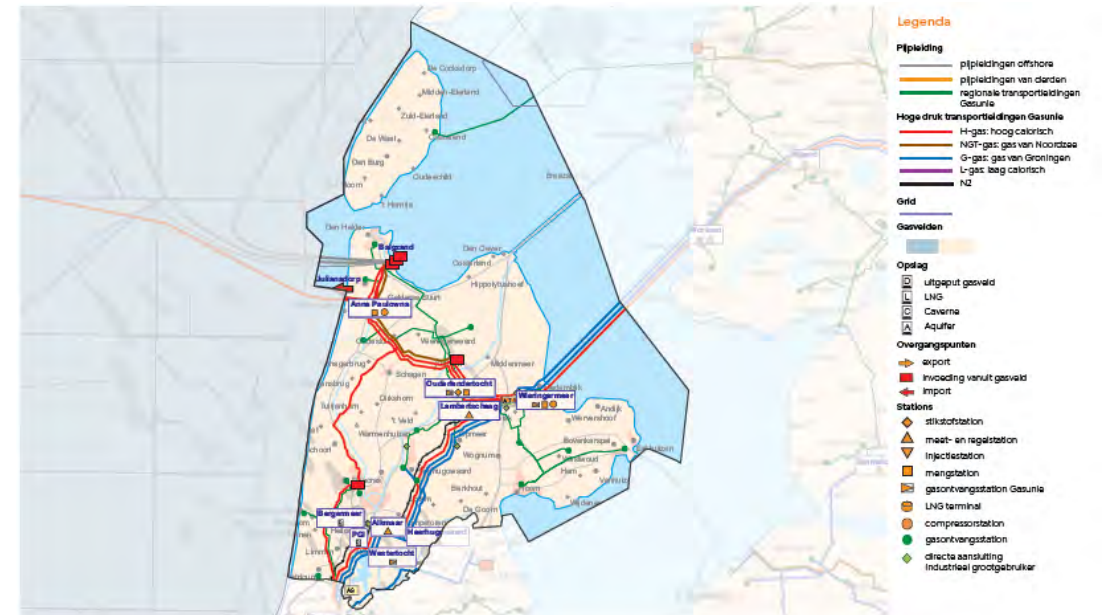

Infrastructuur RES-regio Noord-Holland Noord

Elektriciteit

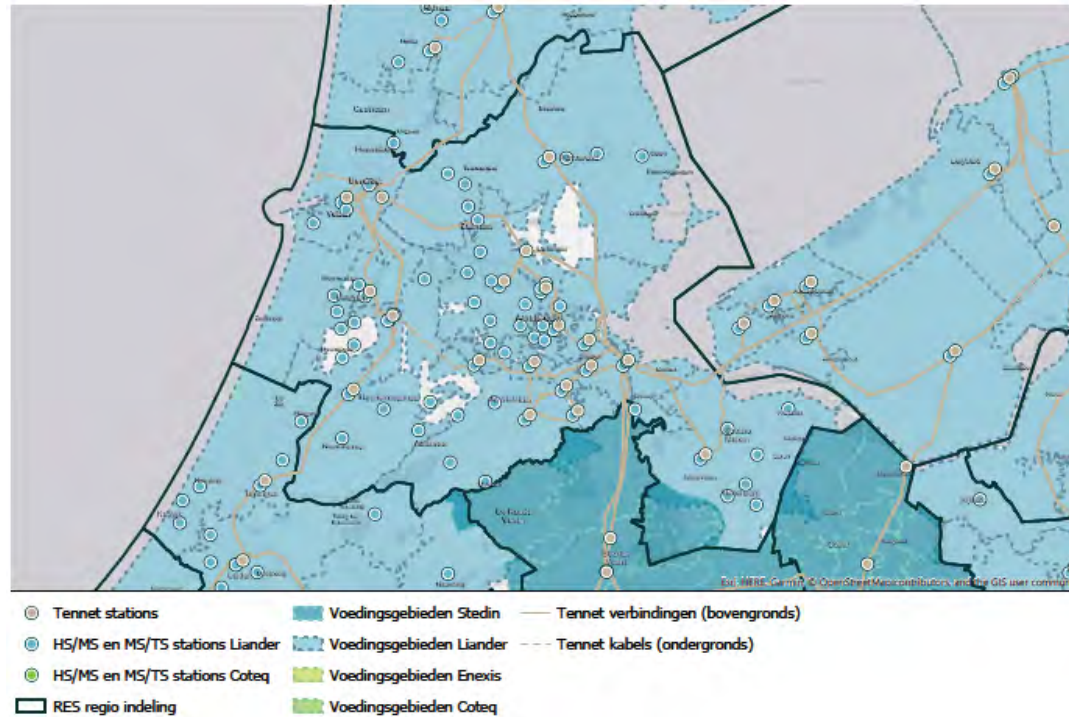

Gas

Infrastructuur RES-regio Noord-Holland Zuid

Elektriciteit

Gas

De verbinding

Vanuit een netwerk en energiesysteem perspectief

Systeemstudie Noord-Holland

Aanpak en waar we staan

Project energiesysteemstudie Noord-Holland

- Aanleidingen
 - RESsen
 - Besluitvorming aanlanding Wind op Zee
 - Huidig capaciteitstekort netwerken plus verwachting toename
- Doel van de studie
 - Eenduidige kennisbasis t.a.v. ontwikkeling energiesysteem en het CO2 netwerk in Noord-Holland (vraag, aanbod, benodigde infrastructuur)
 - Voor alle sectoren, voor alle energiedragers én in samenhang met landelijk perspectief.
 - Goed integraal beeld van de belangrijke knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen
 - Zodat voor besluitprocessen m.b.t. energie-infrastructuur kan worden uitgegaan van dezelfde informatie

Project energiesysteemstudie Noord-Holland

- Wat doen we wel:
 - Inzichten in ontwikkelingen energiesysteem Noord-Holland (dataset en beschrijving)
 - Inzichten in knelpunten en 'drivers'; bottom-up
 - Inzichten in mogelijke oplossingen
- Wat doen we niet:
 - Besluitvorming over oplossingen
 - RESsen (wel input leveren daarvoor: data en inzicht knelpunten)
 - Detailoplossingen voor elk individueel knelpunt (het is een systeemstudie)

Project energiesysteemstudie Noord-Holland

- Door te werken met beelden worden mogelijke transitiepaden inzichtelijk
- Dit voor 2030 en 2050 (eindbeelden)
- 'Bottom-up' gevuld met regio specifieke data

Vier maatschappijbeelden voor klimaatneutrale scenario's

Project energiesysteemstudie Noord-Holland

- Wat zien we:
 - Vraag van datacenters
 - Aanbod van zon en wind
 - Vraag van elektrisch vervoer
 - Vraag van warmtepompen
 - Vraag van industrie
 - Leidt tot knelpunten in het elektriciteitsnetwerk
 - In alle scenario's; sommige knelpunten zijn er nu al
 - Afhankelijkheid van landelijke systeem voor opvangen overschotten en tekorten

Beeld is: er moet iets gebeuren

Project energiesysteemstudie Noord-Holland

- Waar we staan: verkennen van de opties vanuit een netwerk en systeemperspectief
- Hoofdrichtingen oplossingen
 - Rekening houden in ruimtelijke ordening met knelpunten. Extra vraag organiseren op locaties waar capaciteit geen probleem is
 - Anders invullen van de vraag (bijv. warmtenet i.p.v. elektrische warmtepomp, of waterstof of geothermie voor klimaatneutrale industrie)
 - Flexibiliteit organiseren in vraag en aanbod
 - Verzwaren van elektriciteitsnetwerken

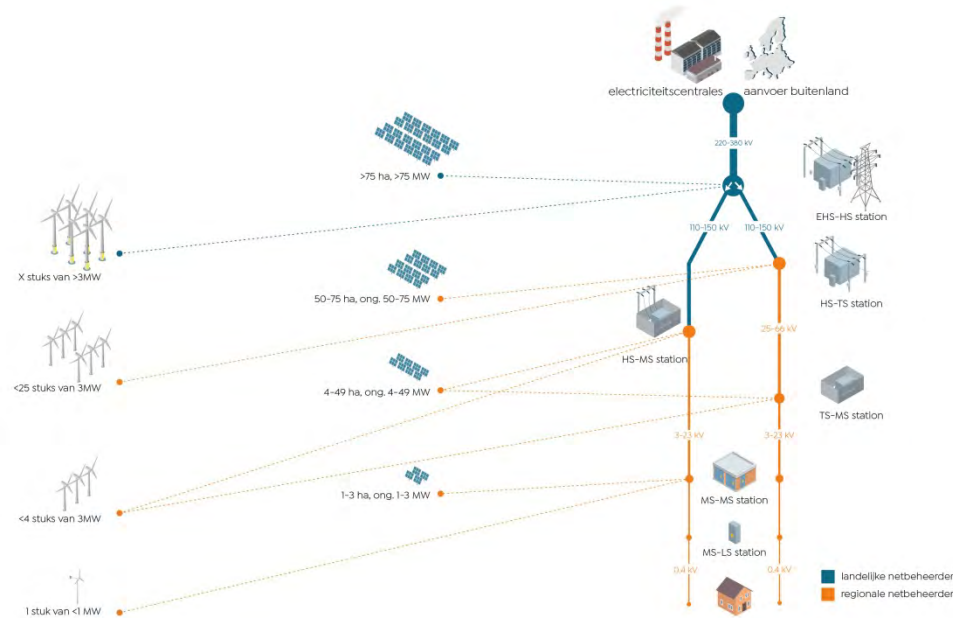
Vragen

Einde presentatie

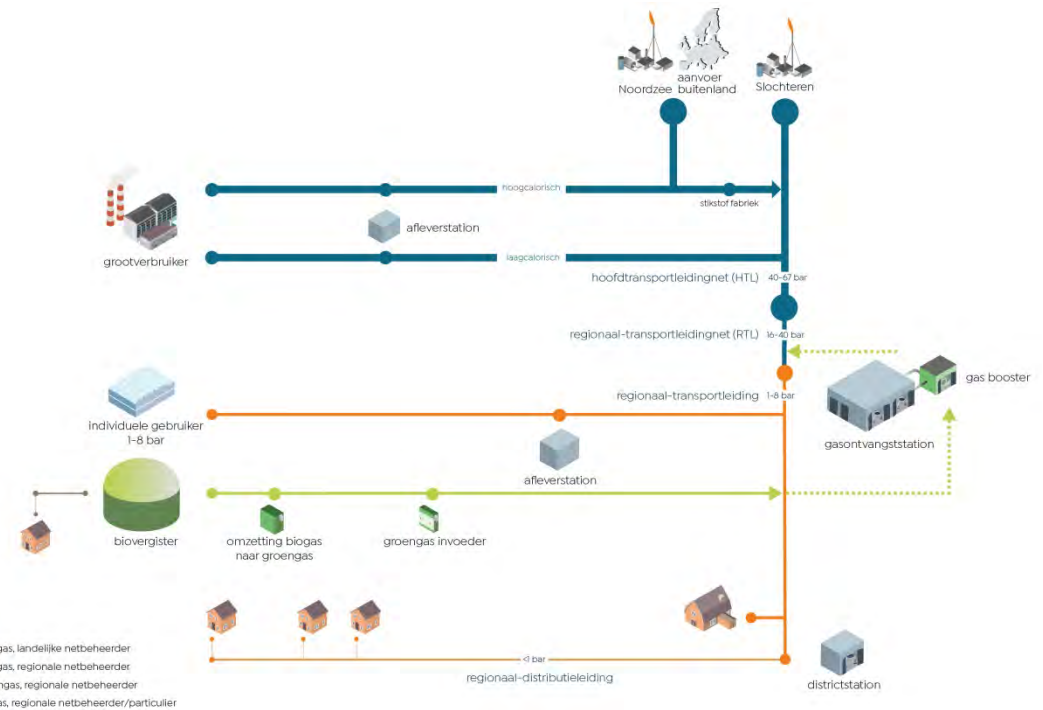
Infrastructuur – enkele basisprincipes

Wat wordt waar aangesloten

elektriciteit

gas

Kwantitatieve opgave

Bespreken werkwijze landelijke optelling, monitoring en
bepalen impact infrastructuur

Energietransitie heeft grote impact op infrastructuur

Energietransitie leidt tot verschuivingen:

- Energieopwek: van centrale opwek, naar decentraal en discontinu met meer vraag naar opslag en flexibiliteit.
- Energiegebruik: toenemende elektrificatie en uitfasen aardgas. Potentie duurzaam gas groot maar onzeker.
- Energiemarkt: nieuwe verhouding vraag en aanbod.

Waarvoor kan regionaal bod gebruikt worden?

Landelijke optelling

Monitoring

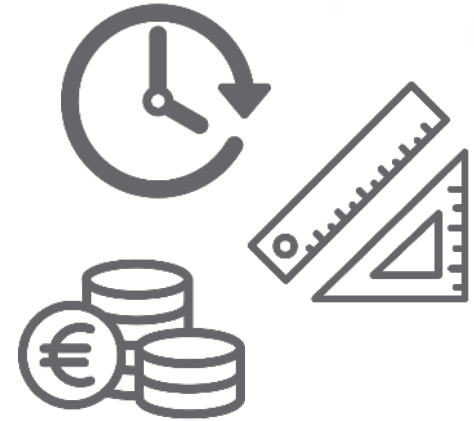
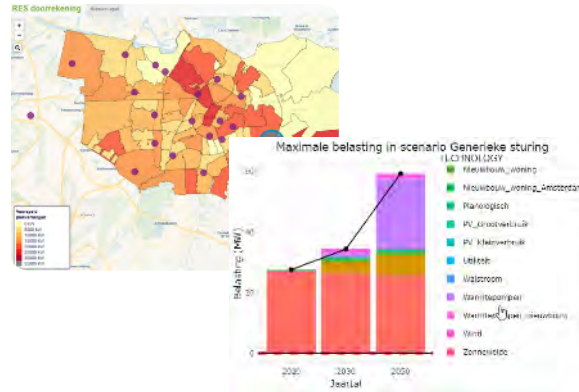
Bepalen impact
infrastructuur

Hoe bepalen we de impact van regionaal bod?

1	Gemeente	PC6	2020	2030	2050
2	Aalsmeer	1431GE	5000	5000	5000
3	Amsterdam	1013SZ	40500	290500	633500
4	Amsterdam				
5	Amsterdam				

1	Gemeente	PC6	2020	2030	2050
2	Aalsmeer	1187ID	19,23773	85,47644	329,228
3	Aalsmeer	1187NJ	0	0	0
4	Aalsmeer	1187NK	45,06504	200,2315	771,228
5					
6					

1	Gemeente	PC6	2020	2030	2050
2	Alkmaar	1842GS	1	1525	7061,403
3	Alkmaar	1812RA	1	1525	7061,403
4	Amstelveen	1186WB	1	950	950
5	Amsterdam	1046AR	1	8440	28893,93
6	Amsterdam	1035RG	1	11190	31643,93

Invulformulier voor
regionaal bod

Analyse en
berekening

Inzicht in impact en
oplossingen

Hoe bepalen we de impact van regionaal bod?

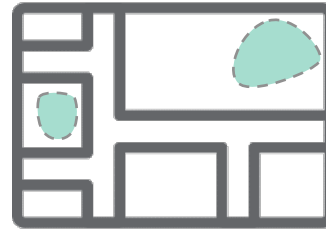

Welke informatie hebben we nodig?

Energievraag en -aanbod

- Integraal informatie nodig!
- Adviesbureaus kunnen benodigde informatie aanleveren.
- En wij kunnen waar nodig helpen.

Ruimtelijke duiding / locaties

- Detail niveau verschilt per techniek
- Informatie kan 'opgebost' worden voor communicatie

2020
2025
2030
2040
2050

Planning

**Invulformulieren nog in ontwikkeling:
ruimte voor aanpassingen!**

Veel informatie nodig,
maar wel voor meerdere doelen te gebruiken!

Landelijke optelling

Monitoring

Bepalen impact
infrastructuur

Discussie

- Hoe verzamel / verwerk je de benodigde informatie (van atelier naar MW)? Voorbeelden uit de regio?
- Wat is de behoefte van de regio? Wat is er nog nodig aan ondersteuning?

Analysekaarten en datasets RES

Bijeenkomst van, voor en met de RES-
regio's.

Utrecht, 2 april 2019.

RES: cruciale schakel in de uitvoering en realisatie van het Klimaatakkoord

**EENDUIDIG,
VERGELIJKBAAR,
OPTELBAAR**

NP-RES levert onder meer:

- Handreiking RES
- Financiële support (€ 12 miljoen/jaar)
- Helpende handen (expertpool)
- Platform voor kennisdeling en community building
- **Analysekaarten en datasets RES**
-

Analysekaarten en datasets RES

Aanvullende data vanuit de eigen RES-regio

Inhoud startset analysekaarten:

HERNIEUWBARE OPWEK ELEKTRICITEIT	AANBOD	INFRASTRUCTUUR	VRAAG
NU			
2030			

WARMTE / GEBOUWDE OMGEVING	AANBOD	INFRASTRUCTUUR	VRAAG
NU			
2030			

Vervolgtraject na vandaag:

WANNEER	WAT
20-03-2019	Sneak preview versie 1.0
20-03-2019 t/m 01-04-2019	Verwerken reacties / feedback
02-04-2019	Officiële lancering / beschikbaarstelling versie 1.1
Vanaf 02-04-2019	Helpdesk paraat bij NP-RES
April / Mei 2019	Eerste (minor) update viewer versie 1.2
April / Mei 2019	Instructiebijeenkomsten / masterclasses per landsdeel
Rond de zomer 2019	Lancering versie 2.0
Eind 2019 / Begin 2020	Lancering versie 3.0
Eind 2019	Plan voor 2020 (e.v.): beheer, doorontwikkeling, enz.
.....	

.....waar vindt u de kaarten.....

www.regionale-energiestrategie.nl

In de Bibliotheek staat een link naar de
pagina met de kaarten

Alle ruimte voor:

**GENERATION
.ENERGY**

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Rijksvastgoed en RES

Utrecht, 29 maart 2019

Vanmiddag

- › Rollen Rijk bij de RES
- › De potentie van Rijksvastgoed
- › Quicksan Generation Energy
- › Waarom bijdrage met Rijksvastgoed?
- › Pilotprogramma '*Hernieuwbare energie op Rijks(waterstaat)-areaal*'
- › Samenwerken op Rijksvastgoed

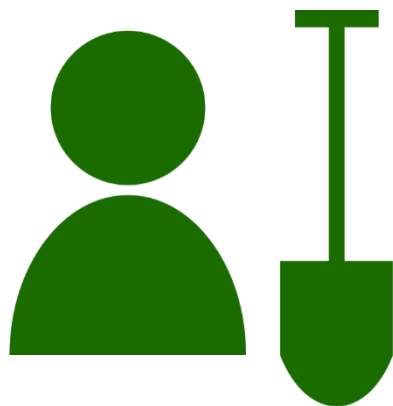

**Deelnemer NP RES,
sturen op doelstelling en
ruimtelijke samenhang.**

Onze rollen

**Uitvoerder wet- en
regelgeving met
ruimtelijke beperkingen**

**Eigenaar en beheerder
gronden en gebouwen**

Potentie Rijksvastgoed

- › 10% landoppervlak in eigendom/beheer
- › 21% binnenwateren meegerekend
- › 10km² dakoppervlak
- › Potentie vele malen groter dan eigen verbruik

Waarom bijdrage met Rijksvastgoed?

- › Meters maken
 - › Meervoudig ruimtegebruik
 - › Kostenreductie
- Ook voor ander vastgoed?

Hoe

- › Rijkvastgoed: meerdere gebruikers met eigen functies en structuren
- › Bij gronden: opwek derden (OKA: hernieuwbaar op land)
- › Bij gebouwen: meekoppelkansen
- › Lerende aanpak

Pilotprogramma:

'Hernieuwbare energie op Rijks(waterstaat)-areaal'

Doel: Leren hoe Rijksgronden het beste kunnen worden benut voor energie-opwek door derden.

- › Samenwerking tussen RWS, RVB, RVO en EZK
- › Leervragen (o.a. tendering, voorbereiding) → handreiking
- › 10 pilots
- › A37 (Drenthe), A58/A16 (Noord-Brabant) & baggerdepot Slufter (Zuid-Holland)

RWS en de RES

2 april 2019

RWS areaal

21 % van de Rijksgronden: 20% water/hoofdvaarwegen, 1% hoofdwegen

Functie areaal: bereikbaarheid en (water)veiligheid

Randvoorwaarde medegebruik areaal voor energietechnieken:

'geen risico voor het huidig of toekomstig functioneren van de netwerken'.

Bijdrage RWS aan RES-regio's

1. Zoeklocaties: **Meedenken / beoordelen potentiële geschiktheid** van locaties op RWS gronden voor energietechnieken.
2. Planvorming/uitvoering: Bevoegd Gezag rol Vergunningverlening

Aanvullend:

Pilotprogramma Hernieuwbare Energie op Rijksgronden
ism RVB en RVO (opdracht EZK).

Waar doen we mee?

We doen mee als we gevraagd worden, binnen de mogelijkheden die we hiervoor hebben.

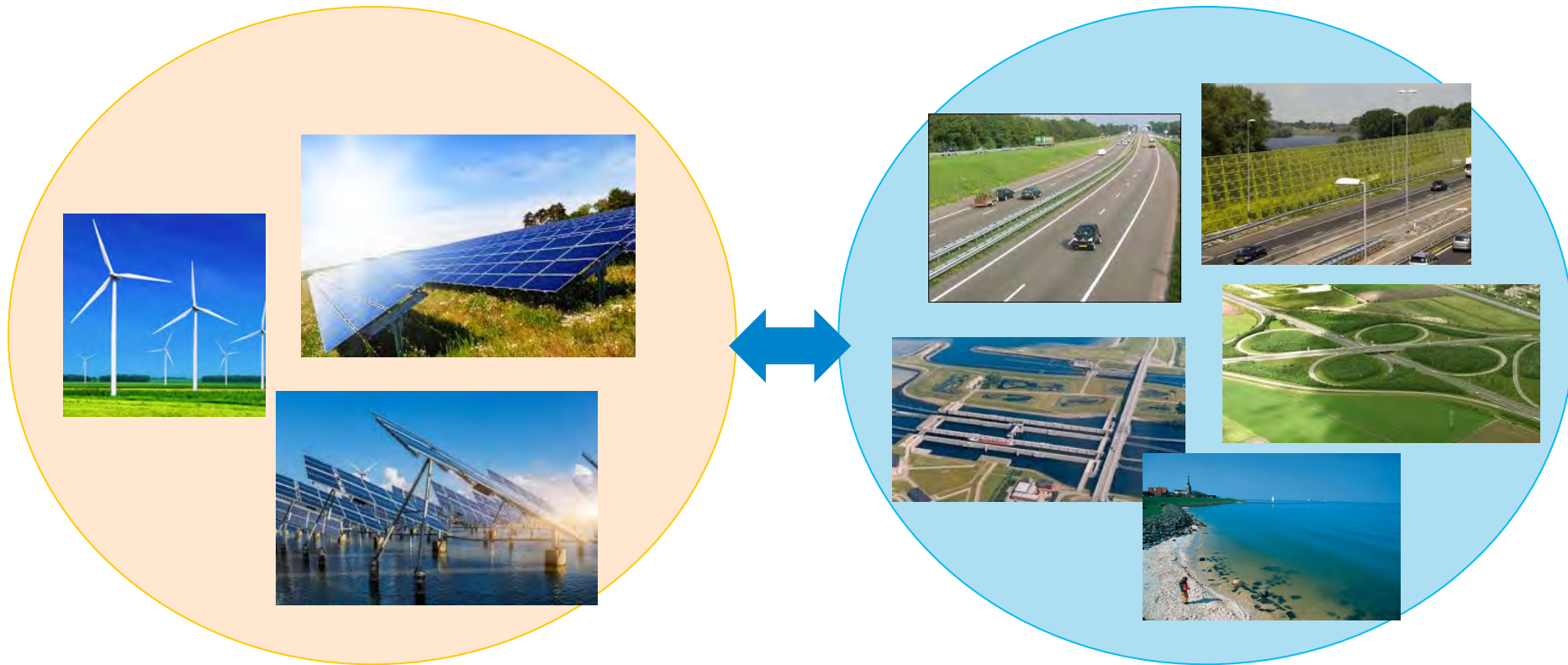
Prioritering deelname 30 RES-regio's:

1. IenW belangen
2. Pilots Hernieuwbare Energie op Rijksgronden
3. Potentieel RWS areaal voor opwekken/warmte

Leren & Ontwikkelen

Wat zijn kansrijke combinaties/bouwstenen?
Onder welke condities is de toepassing mogelijk?

Vragen?

Rol Rijksvastgoedbedrijf

- *Vastgoedorganisatie van en voor Rijksoverheid*
- *Beheer vastgoedportefeuille (gronden en gebouwen*): aan- en verkopen, bouwen en onderhouden, omgevingsmanagement*
- *Ter beschikking stellen gronden via zakelijk recht (b.v. voor hernieuwbare energie)*

**o.a. gevangenissen, kazernes, kantoren, paleizen*

Rijksvastgoed(bedrijf) in RES

- *Routekaarten voor CO2 neutrale vastgoedportefeuille (gebouwmaatregelen, gebiedsgerichte warmte oplossingen, groene additionele inkoop)*
- *Verkenning naar in te zetten gronden voor hernieuwbare energie*
- *Circa 120 lopende contracten voor wind- en zonne-energie*
- *EZK-pilotprogramma i.s.m. RWS en RVO*

Mogelijk kansrijk

- *Flevoland*
- *Friesland*
- *Drenthe*
- *(West)Brabant*
- *Noord Holland Noord*
- *Stedelijke gebieden?*

- *Wat zien RES-regio's als kansrijk?*

Mogelijk kansrijk

- Regio's waar Defensie sterk vertegenwoordigd is

Ca. 20 lopende projecten:

- Windmolens Coevorden
- Zonnepark Vlieland
- Zonnepark Welschap, Eindhoven
- Zonnepark vliegbasis Leeuwarden
- Energieconvenant Den Helder
- Warmtenet Breda
- Warmtenet Gilze-Rijen
- enz.

Beperkende factoren

BARRO

Titel 2.6

Defensie

- Oefenterreinen
- Radarverstoringsgebieden (windmolens)
- Vliegbases (hoogtebeperkingen)
- Laagvlieggebieden
- Zend- en ontvangstinstallaties (elektromagnetische straling)
- Externe veiligheid (munitiecomplexen, vliegbases)
- Onveilige zones schietbanen
- Natuurgebieden

Wat is je rol?

Ondernemers kunnen op passende locaties van Staatsbosbeheer windmolens of zonneweiden bouwen. Staatsbosbeheer neemt op verzoek en tegen betaling bos- en natuurcompensatieplichten over van anderen. Daarnaast kan Staatsbosbeheer in bos- en veengebieden CO2 opslaan.

Waar zit het bezit in? Grond/ gebouwen etc.

Spelregels

Binnen het NNN moet de provincie het initiatief ondersteunen.

Locaties worden openbaar en transparant aangeboden (tender).

Kansen

SBB biedt kansen voor:

- *Nieuw bos*
- *CO2 vastlegging in veen*
- *Windmolens*
- *Zonneweiden*
- *Bos- en natuurcompensatie*

Waar zie
je kansen
bij jou in
de regio?

SESSIE REGIO ondersteuning 2 april

- Programmaliijnen en thema's (totstandkoming)
- Ondersteuning regio's
- Toelichting bij Brown paper Tijdspad
 - Per thema korte reflectie

Rijksoverheid

Inter provinciaal Overleg

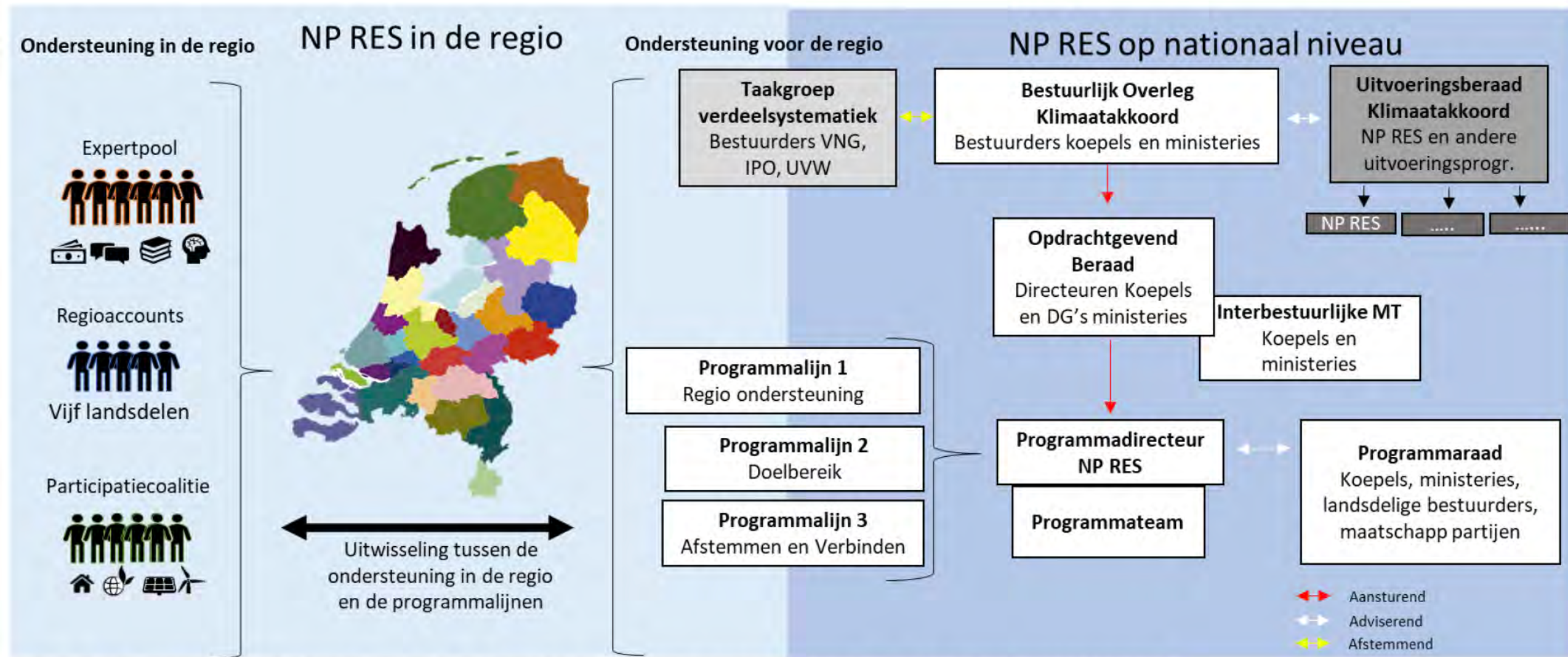

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

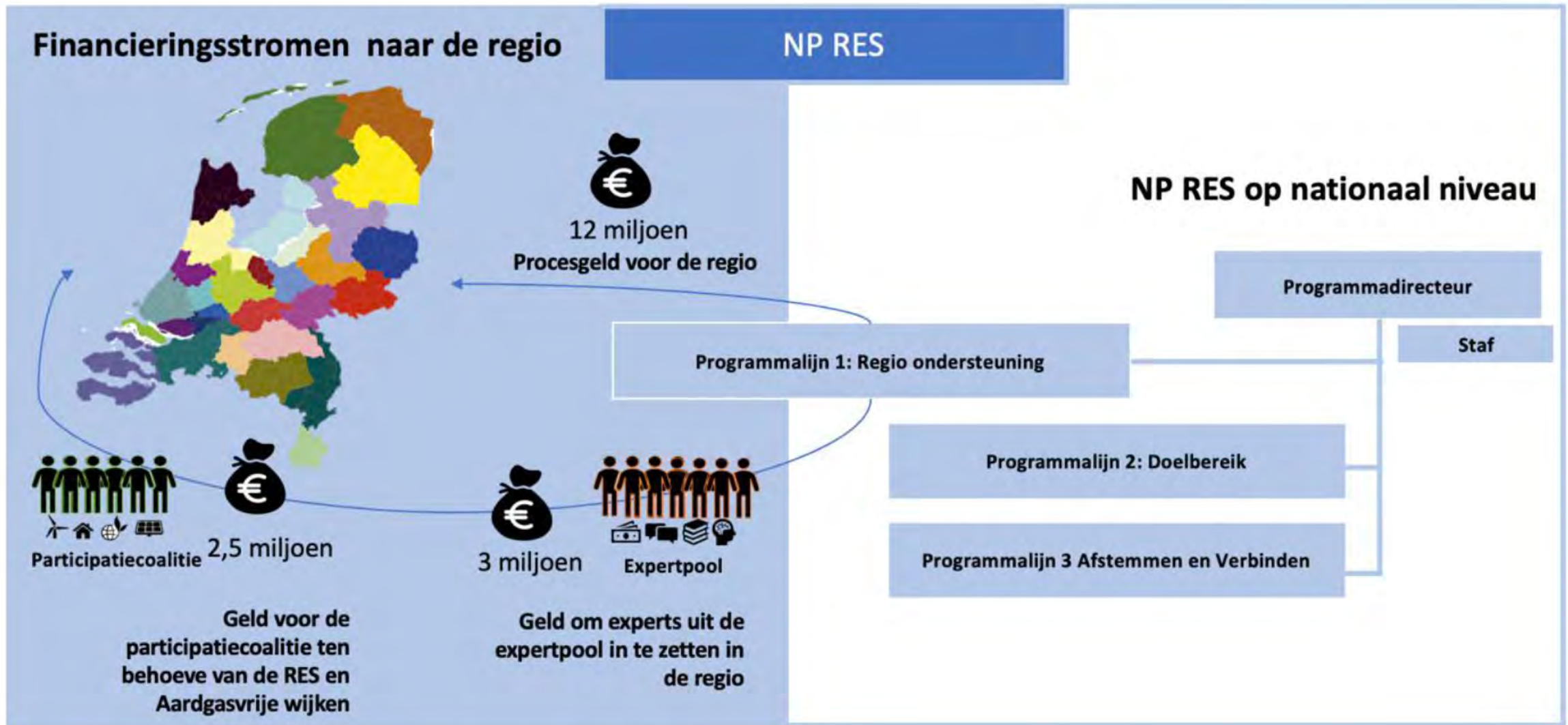
1 coördinator & 3 managers 5 thema experts	Expertpool	Programmalijn 1 Ondersteuning Regio	Programmalijn 2 Doelbereik	Programmalijn 3 Afstemmen en verbinden
Proces en organisatie	Aanbod Experts	Hoe organiseer ik het in regio?	Monitoring proces/ organisatie	Principes procesinrichting & participatie
Ruimtelijke Inrichting	Aanbod Experts	Hoe behoud ik ruimtelijke kwaliteit?	Monitoring ruimtelijke knelpunten	Ruimtelijke principes
Potentie, data en techniek	Aanbod Experts	Met welke getallen moet ik rekenen?	Kwantitatieve monitoring	Kaders /formats voor data
Systeem-efficiëntie	Aanbod Experts	Hoe maak ik een efficiënt energiesysteem?	Monitoring Energiesysteem	Afwegingskader bronnen, kosten netinpassing
Info RES en Klimaatakkoord		Inzicht in RES en ondersteuning	Inzicht in opgave en doel	Inzicht in kaders en principes

- **5/ 6 regio-accounthouders:** verbinden, ondersteunen, signaleren
 - **Lerend netwerk:** open en gesloten. Digitaal en fysiek
 - **Klankbordgroepen op thema**
 - **Uitkering procesgeld** (mei of september circulaire)
 - **Expertpool:** RVO, RWS, RVB, Overheden, NBNL, NVDE, marktpartijen
 - **Participatie coalitie:** NMV, ODE, HIER, Buurkracht
-
- NP RES + netwerk: Ontwikkeling **producten en activiteiten**

Programmaraad – ‘Zwaarwegend’ aan opdrachtgeversd beraad
Bestaat uit: koepelbestuurders, regiobestuurders, maatschappelijke partijen.
Opdrachtgevend beraad- Opdrachtgevend Directie Rijk en Koepels

Figuur 2. Overzicht van ondersteuning door NP RES in de regio alsook werking NP RES op nationaal niveau.⁴

Figuur 4 – Financiële middelen voor de regio in beeld gebracht.

Commissie voor de
milieueffectrapportage

RES en milieueffectrapportage

sharkema@eia.nl

Vandaag

Deel 1

Milieueffectrapportage in een notendop

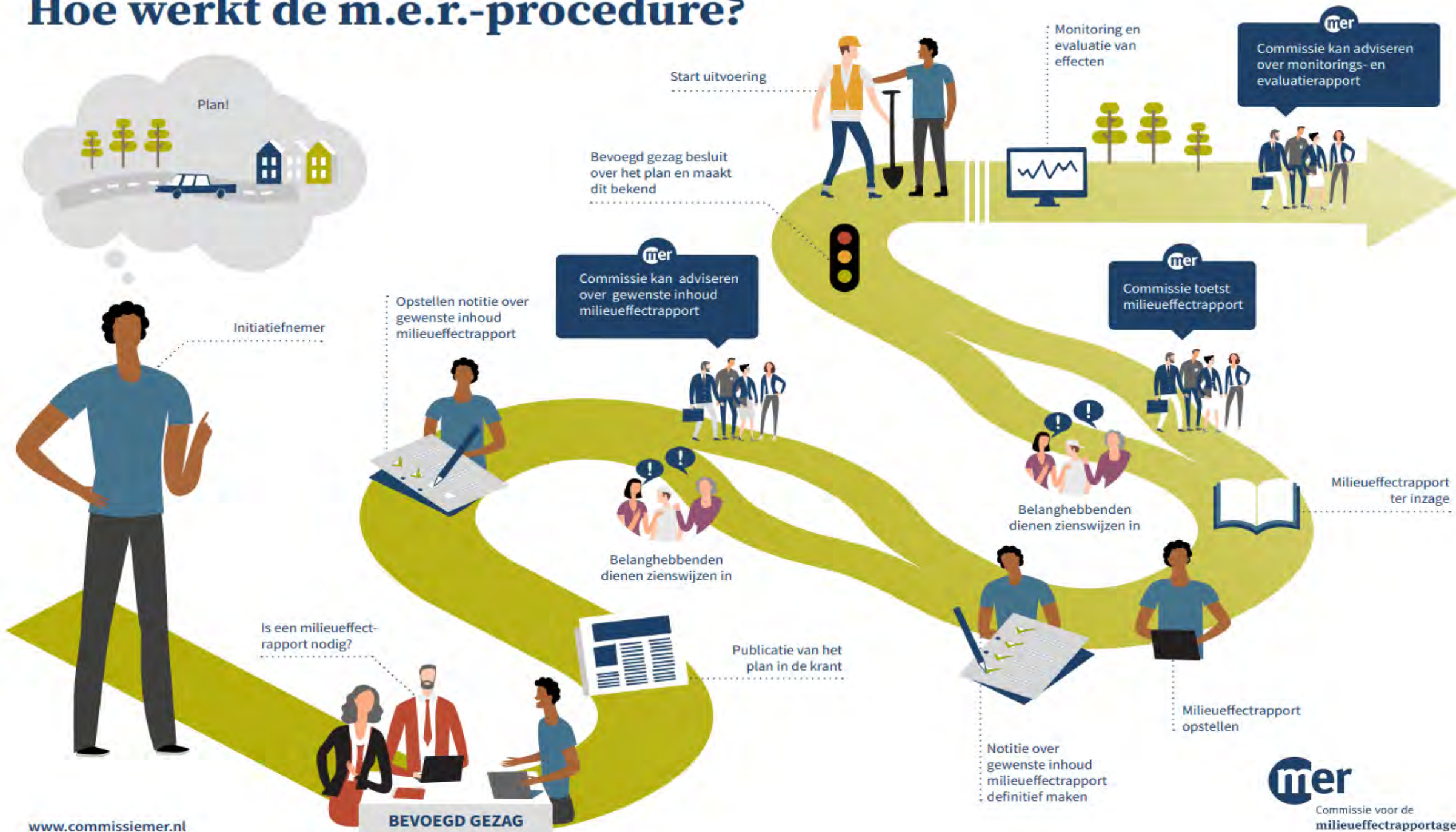
Kort: m.e.r. voor energietransitie, van beleid naar uitvoering
(hoeveel, waarom, waar)

Deel 2

Drie scenario's RES en m.e.r.

Hoe werkt de m.e.r.-procedure?

Milieueffectrapportage in een notendop

Doel

Milieu een volwaardige plaats geven in besluitvorming over plannen en projecten

Wanneer

Als een plan of project nadelige milieugevolgen kan hebben

Soorten m.e.r.

- Plan-m.e.r. – meer strategisch, *waarom, hoeveel, waar?*
- Project-m.e.r. (voorheen besluit-m.e.r.) *hoe?*
- Voorprocedure: m.e.r.-beoordeling ('D-lijst' bijlage Besluit m.e.r.):

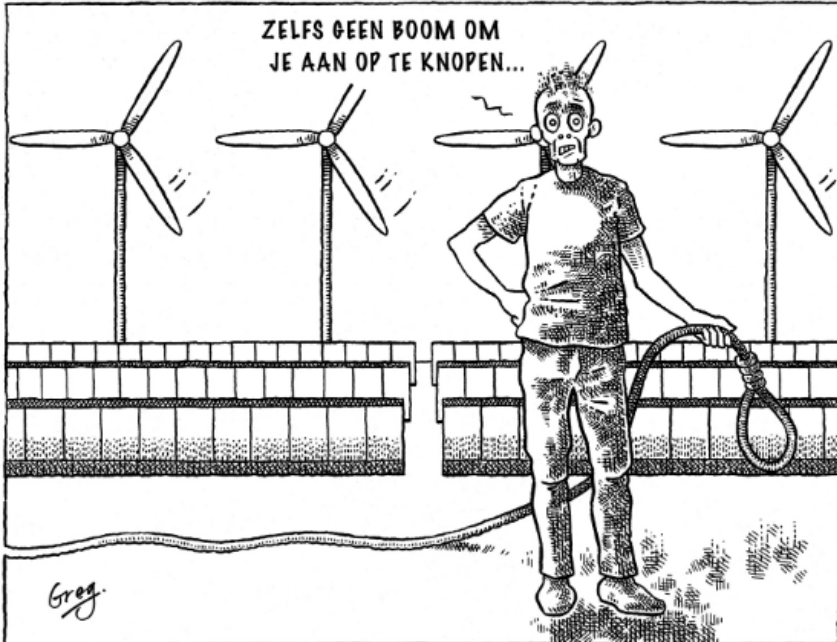
d.w.z. eerst beoordelen of project-m.e.r. nodig is, criterium 'nadelige milieugevolgen of niet' en dan gewone m.e.r.-procedure. Let op, na veroordeling NL met arrest Europees Hof van 15 oktober 2009 gelden de drempels van de D-lijst niet meer!

Rijksadviseurs: 'confetti' van windmolens en zonneparken creëert weerstand tegen energietransitie

Het College van Rijksadviseurs maakt zich “grote zorgen” over het gebrek aan een overkoepelende, nationale visie op de energietransitie waardoor Nederland “overspoeld dreigt te raken met een confetti van windmolenparken en zonnenvelden”. De overheid riskeert dat maatschappelijke weerstand toeneemt en de duurzame energiedoelen van het akkoord van Parijs uiteindelijk niet worden gehaald. Dit

NATUURLIEFHEBBERS WANHOPIG OVER HET KLIMAATBELEID

Hoeveel?

Waarom?

Waar?

Hoe?

Voorbeeld 1: Wát mogelijk maken?

Doelen DE – welke mix? Zon, vs wind vs biomassa?

Eisen aan locaties (afstand woningen, landschap)

Landschap gaat veranderen, hoe mag het veranderen?

Randvoorwaarden voor landschap

- Visie op opstellingspatroon turbines en zonnevelden of niet?
- Wel/niet vrijwaren van (openheid) gebieden?
- Hoe ver gaat afstemming met de burenen?

Spelregels

- ‘Eigen’ afstanden tot bebouwing/bebouwingslinten of niet?
- Ontwerpprincipes zonnevelden?
- In hoeverre samen met de omgeving ontwerpen en beslissen?

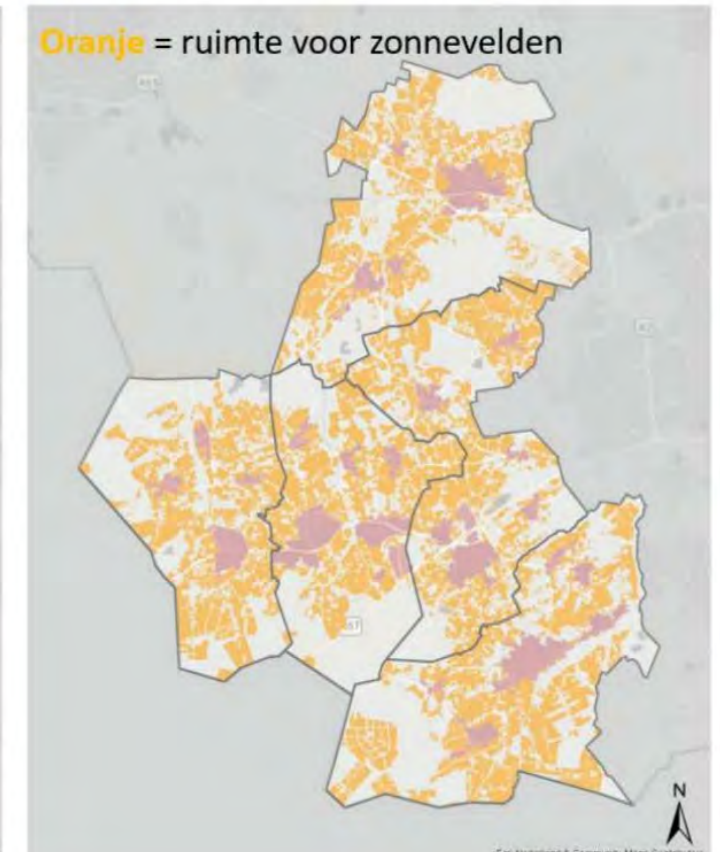
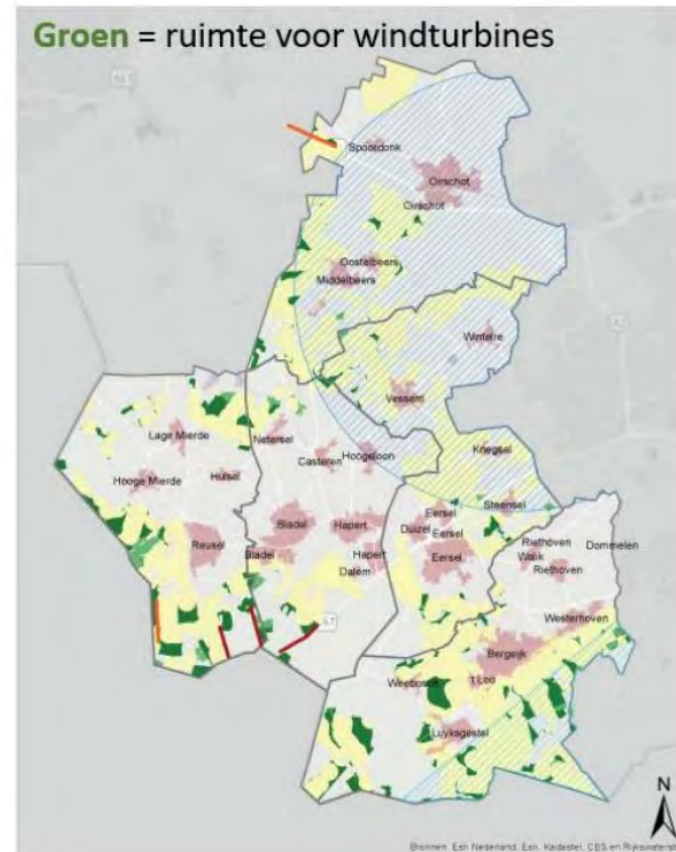

Voorbeeld 2: Wáár turbines en zonnevelden mogelijk maken?

Belemmeringenkaart helpt
Plaatsingsvisie(s) vergelijken
Uitsluiting: rol en onderbouwing
Onderschat natuureffecten niet!

Wie trekt: de gemeente of
de marktpartijen?
Rol grondposities?

Gefaseerde planvorming of niet?
Spelregels voor vervolg of niet?

Trends en ervaringen CMER

Schaalvergroting

Grotere parken, industrialisering, milieueffecten die samenhangen met cultuurhistorie / landschap (groene hart), natuur en verdringen ander landgebruik

Verhouding Rijk, provincie en gemeente

- a) Motie Carla Dik-Faber Nationaal afwegingskader en een zonneladder
- b) Kabinetsperspectief NOVI: clustering, bovenregionale verkenning, afweging
- c) Status en rol Regionale Energiestrategieën

Tendens in milieueffectrapportages

- a) Veel aandacht E-transitie in Omgevingsvisies, maar....
- b) Hoge ambities, geen concrete uitwerking
- c) Effecten op natuur en landschap onduidelijk
- d) Keuzes doorschuiven naar later
- e) Nog geen rekening houden met andere (milieu)belangen

RES-systematiek = m.e.r.?

Joint fact finding

Antwoorden op waarom-, hoeveel-, waar-vragen

Proces en product

Beide scenario's / alternatieven

Stappenplan

Link met participatie

Deel 2

RES en m.e.r. scenario's

Bloemlezing gesprekken RES en m.e.r.

“Onze raden besluiten pas later over RES (≠ handreiking)”

“Keuzes komen toch pas bij m.e.r. voor de omgevingsvisie (RES is vrijblijvend) of zijn al gemaakt bij onze (net) nieuwe visie”

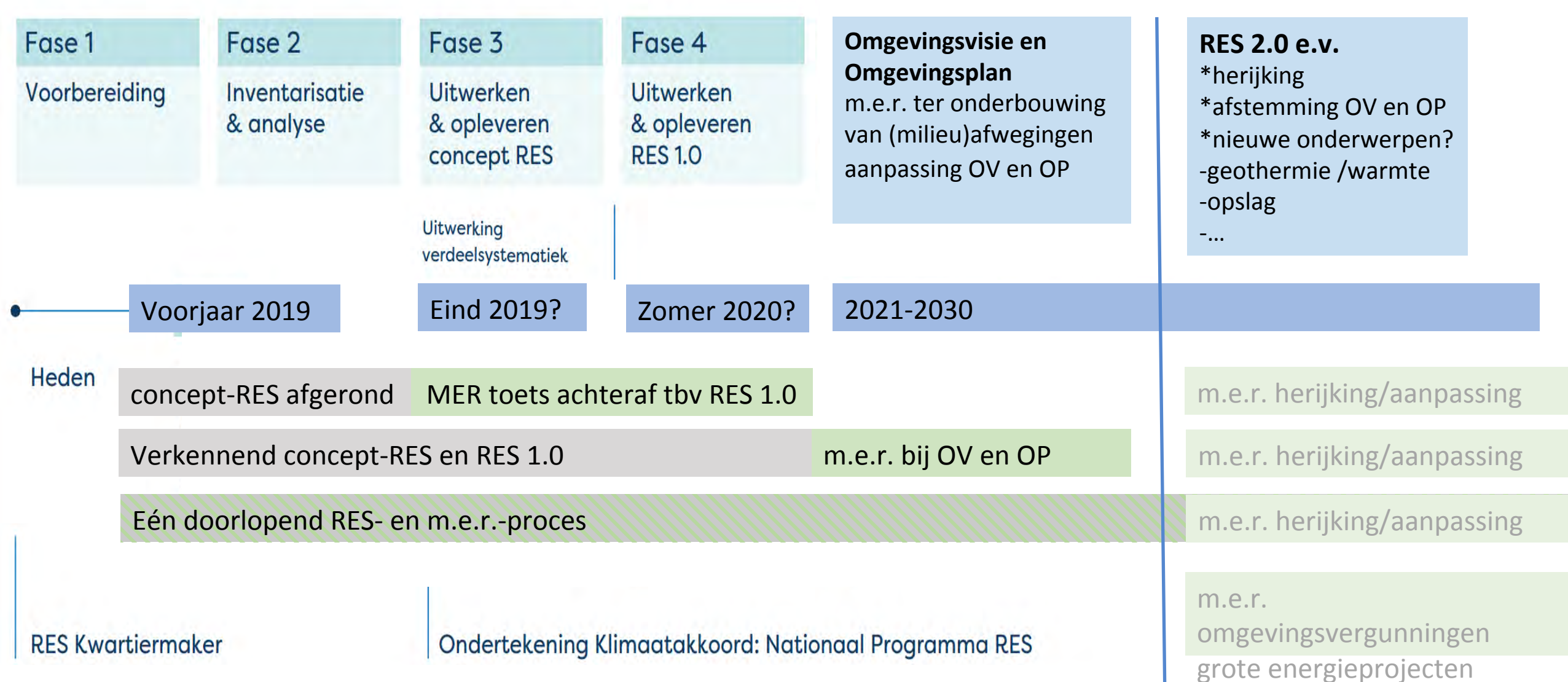
“Concept-RES is al min of meer klaar”

“We willen wel, maar de planning is (te) krap”

“Ons bestuur is er nog niet uit / wachten op het programmabureau”

“M.e.r. brengt kwaliteit en realiteit in een RES”

Wat past bij uw regio?

Wat past bij uw regio?

Scenario 1, toets achteraf concept-RES

milieueffectrapport als 'toets achteraf'

- haalbaarheid, kwaliteit en realiteitsgehalte concept-RES
- toets aan andere (milieu)belangen en te verwachten milieueffecten
- draagvlak en input vanuit participatieprocessen.

=> aanbod RES 1.0 bijstellen / optimaliseren

voordeel raden en Staten vooraf goed geïnformeerd over RES 1.0

concept-RES moet wel deze zomer min of meer klaar zijn

Scenario 2, verkennend RES

Integrale afwegingen in OV/OP

RES met een verkennend, indicatief karakter. Raden en Staten besluiten niet formeel over het concept-RES en het RES 1.0

bij omgevingsvisie en/of -plan pas afweging van het RES-belang tov andere (milieu)belangen

voordeel, meer tijd

nadeel, besluitvorming later. Pas dan kan blijken dat de concept-RES niet uitvoerbaar is.

Scenario 3, RES en m.e.r.-proces doorlopend / geïntegreerd

RES/MER niet op moment X, maar gefaseerd / tussenproducten:

- selectieproces van mogelijke locaties voor windparken en zonnevelden
- net-infra en opslag
- uitwerking warmtestrategie(netwerk, restwarmte, geothermie, WKO)
- monitoring en bijsturing (herijking RES)
-

afgeronde fases / tussenproducten worden geformaliseerd door regiogemeenten in een besluit

voorbeelden: aanpak Tennet wind op zee en windenergie op Goeree-Overflakkee

Samenvatting / reflectie

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Naar een regionale energiestrategie (RES)

Het Klimaatakkoord gaat over het halveren van de CO₂-uitstoot in Nederland. Per regio worden de haalbaarheid van dit doel en de ruimtelijke consequenties in een RES verkend. Het resultaat van die verkenning wordt later vastgelegd in omgevingsvisies en omgevingsplannen.

Deze factsheet laat zien hoe een milieueffectrapport (MER) nu al bij de verkenning behulpzaam kan zijn. Het vergelijken van keuzes en het tijdig in beeld brengen van de milieugevolgen staan centraal.

Wat is een regionale energiestrategie?

In een regionale energiestrategie (RES) onderzoekt een regionaal samenwerkingsverband van provincies, gemeenten en waterschappen de mogelijkheden voor de uitvoering van de energietransitie. Er zijn 30 samenwerkingsverbanden. Een RES zet de keuzes voor regionale warmtebronnen, de infrastructuur en de opgave voor duurzame energieopwekking (wind, zon, biomassa etc.) op een rij. De RES geeft de bouwstenen om de latere besluiten daarover in goed overleg voor te bereiden. Ook moet de RES de maatschappelijke acceptatie voor de transitie bevorderen, via bewustwording, kennisoverdracht en urgentiebesef bij de burger.

Meerwaarde milieueffectrapportage

Het opstellen van een milieueffectrapportage helpt om alle (ruimtelijke) belangen en claims zichtbaar te maken

Proces regionale energiestrategie (RES)

Het proces van de RES en de (ruimtelijke) vertaling daarvan in omgevingsvisies, omgevingsplannen en vergunningen ziet er als volgt uit:

1. Klimaatakkoord
2. RES, keuzeopties per regio
3. Omgevingsvisie met een MER
4. Omgevingsplan met een MER
5. Vergunningen met mogelijk een MER

Meer informatie over de RES vindt u onder andere op de site van de VNC.

(conflicterende) belangen worden afgewogen. Alle overheden in de regio kunnen die milieu-informatie later hergebruiken bij hun planprocedures.

Deze aanpak voorkomt dat:

- de uitvoering van energieprojecten vertraging oploopt omdat juridisch en maatschappelijk onaanvaardbare milieueffecten te laat worden onderkend;
- de ruimtelijke samenhang ontbreekt en de kwaliteit van het landschap en de leefomgeving ongewild achteruitgaat;
- bij het opstellen van een plan of visie opnieuw de

Dank voor uw aandacht!

Vragen?

